

Dato: 17.11.2021

Vår referanse: 2021/3796 /347

Arbeiderpartiet
Fremskrittspartiet
Høyre
KrF
Miljøpartiet de Grønne
Rødt
Sosialistisk Venstreparti
Senterpartiet
Venstre

Indirekte partistøtte, derunder annonsekampanjer mv. som bidrag i form av naturalytelser

Et av partilovens formål er å bidra til åpenhet om finansieringen av de politiske partienes virksomhet (§ 1). Formålet skal blant annet realiseres gjennom krav til innrapportering og offentliggjøring av større bidrag i og utenfor valgår (§ 18 nr. 2-4). Dertil kommer forbudene mot å motta bidrag fra givere som ikke er kjent av partiet (anonyme bidrag) og fra utenlandske givere (§ 17 a nr. 1 og 2).

Disse bestemmelsene gjelder uten hensyn til om det er tale om bidrag i form av penger eller om det er naturalytelser (varer, tjenester mv.) som mottas vederlagsfritt eller til underpris (jf. § 19 nr. 4). Annonser eller andre former for kampanjer i tradisjonelle eller sosiale medier til fordel for et parti eller noen av partiets kandidater gir eksempler på naturalytelser med økonomisk verdi.

Mye kan tyde på at indirekte partistøtte er i ferd med å få økt betydning sammenlignet med støtte som kanaliseres direkte til partiene og dermed fanges opp av partilovens system for å sikre åpenhet. Dette kan blant annet skje gjennom finansiering av foreninger el. som selv fremtrer som givere i form av penger, annonsekampanjer mv. I noen tilfeller kan dette legge til rette for bevisst omgåelse av lovens krav til åpenhet om hvem som i realiteten bidrar til finansieringen av politiske partier. Slik virksomhet utfordrer dagens lovbestemte modell, der hovedansvaret for innrapportering mv. ligger på partiene selv.

Partilovnemnda har ikke hatt mulighet til å skaffe seg systematisk oversikt over ulike former for indirekte finansiering av de politiske partiene under valgkampen i 2021. To eksempler den på ulike måter er blitt kjent med, kan likevel benyttes til å belyse ulike sider av problemstillingen om indirekte partifinansiering.

E-postadresse:
post@partilovnemnda.no
Internett:
www.partilovnemnda.no

Kontaktperson:
Daniel Giske
Tlf. 22 24 68 73

Postadresse:
Partilovnemnda
Postboks 14
6801 FØRDE

Eksempel 1

Ifølge medier samlet foreningen "Borgerlig valgseier" inn mer enn fem millioner kroner fra ulike givere hvis identitet (uansett bidragets størrelse) ble holdt skjult. Deler av midlene ble brukt som pengestøtte til de aktuelle partiene, hvorav tre takket nei under henvisning til forbudet mot å motta anonyme gaver. Det fjerde partiet har innrapportert støtten på partfinansiering.no med den nevnte foreningen som giver.

For øvrig ser det ut til at midlene i det vesentlige har blitt brukt til å finansiere omfattende annonsering i tradisjonelle medier. Men selv om annonsene som utgangspunkt må regnes som bidrag i form av naturalytelser med økonomisk verdi, ser det ikke ut til at noen av de fire aktuelle partiene har innrapportert verdien til partifinansiering.no som bidrag etter reglene i partiloven § 18 nr. 4 (hva som kommer med i årsrapportene etter § 18 nr. 2 blir ikke kjent før sommeren 2022).

Eksempel 2

I sosiale medier kjørte Fagforbundet under valgkampen i 2021 en annonsekampanje som må oppfattes som støtte til Arbeiderpartiet og SV (jf. blant annet fremhevelsen av stortingskandidat for SV, Karin Andersen). I dette tilfellet byr ikke den reelle bidragsyterens identitet på tvil. Men selv om annonsene som utgangspunkt må regnes som bidrag i form av naturalytelser med økonomisk verdi, ser det ikke ut til at de to aktuelle partiene har innrapportert verdien til partifinansiering.no som bidrag etter reglene i partiloven § 18 nr. 4 (hva som kommer med i årsrapportene etter § 18 nr. 2 blir ikke kjent før sommeren 2022).

Felles

De to eksemplene avviker fra hverandre blant annet ved at bidragsyteren i eksempel 1 er en kampanjeorganisasjon som har samlet inn penger fra andre med spesifikt sikte på å støtte de fire partiene som dannet Solberg-regjeringens parlamentariske grunnlag, mens bidragsyteren i eksempel 2 er en veletablert interesseorganisasjon med mangefasettert virksomhet. Selv om spørsmålet om hvem som er de reelle bidragsyterne bare kommer på spissen i eksempel 1, bidrar begge til å belyse noen av mulighetene for å omgå partilovens krav om åpenhet om finansieringen av de politiske partienes virksomhet.

Eksemplene har derimot felles at annonseringens økonomiske verdi som utgangspunkt må regnes som innrapporteringspliktige bidrag til de aktuelle partiene. Det varierer imidlertid hvor tydelig adressatene angis (med/uten bruk av partilogo osv.), det er ikke klart om annonseringen har skjedd etter avtale med partiene eller med deres samtykke, det samme gjelder annonsenes utforming og innhold, frekvens eller valg av medium. Dertil kommer at innrapportering ville kreve at partiene ikke bare fulgte med i mediedekningen, men også skaffet seg fortløpende oversikt over de kostnadene som fulgte med. Endelig kan det reises spørsmål om hvordan verdien skal fordeles mellom de partiene som annonseringen skjer til støtte for og om de på noen måte kan motsette seg annonsering som de, tross annonsørens intensjoner, ikke selv ser seg tjent med (f.eks. fordi de reelle finansieringskildene er ukjente).

På denne bakgrunn synes det klart at innpassingen av slike former for indirekte partistøtte reiser spørsmål som i liten grad, hvis overhodet, har vært overveid i forbindelse med tidligere valg. Partilovnemnda ber derfor om at

- de seks partiene som var gjenstand for positiv annonsering slik som angitt i de to eksemplene, gjør rede for hvordan de har tenkt om plikten til å innrapportere verdien av annonsene som bidrag i valgår, jf. partiloven § 18 nr. 4.

Partilovnemnda ber også om at alle partier som er representert på Stortinget,

- redegjør for andre eksempler på indirekte finansiering som de selv har vært gjenstand for eller er kjent med,
- redegjør for sitt syn på de problemer som slik finansiering kan reise for realiseringen av partilovens formål om åpenhet, og
- gir uttrykk for om det etter deres syn kan være behov for mer systematisk kunnskap om ulike former for indirekte finansiering av partipolitisk virksomhet, om betydningen av slik virksomhet og om hvordan den eventuelt kan reguleres nærmere med sikte på ivareta idealet om åpenhet.

Partilovnemnda vil sette pris på å motta svar innen 14 dager etter mottagelsen av dette brevet.

For Partilovnemnda

Eivind Smith
leder

Daniel Giske
sekretariatsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent